

Småkraft AS
Postboks 7050
5020 BERGEN

Deres ref

Vår ref
24/2329-

Dato
17. oktober 2025

Vedtak i klage - økt regulering og slukeevne av Svartetjørn, Straume kraftverk, Valle kommune i Agder

Vi viser til klage fra Småkraft AS datert 10. juni 2024 på Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) vedtak av 29. april 2024. NVE ga i vedtaket tillatelse til å øke slukeevnen i Straume kraftverk, men avslo søknaden om å øke reguleringen av Svartetjørn fra 1 meter til samlet 2,5 meter. NVE oversendte klagen til Energidepartementet 18. september 2024 for endelig avgjørelse.

Bakgrunn

Straume kraftverk AS søkte 7. mars 2020 om tillatelse til å utvide kraftverket gjennom to tiltak:

1. Økt slukeevne fra 1,57 til 1,87 m³/s. Dette er beregnet å gi en produksjonsøkning på om lag 0,8 GWh/år etter søkers beregninger, mens NVE har beregnet det til 0,7 GWh/år.
2. Økt regulering av Svartetjørn fra dagens 1 meter til samlet 2,5 meter (ned 0,3 m LRV, opp 1,2 m HRV). Tiltaket er beregnet å gi en produksjonsøkning på ca. 0,5 GWh/år etter søkers beregninger, mens NVE har beregnet det til 0,3 GWh/år. Økt regulering ville utvidet magasinet fra 0,057 til 0,143 Mm³ og øke arealet av magasinet med ca. 7 dekar.

Tiltakene ville samlet gitt en årlig produksjonsgevinst på ca. 1,3 GWh etter søkers beregninger, mens NVE har beregnet det til 0,9 GWh. NVE ga tillatelse til økt slukeevne, men avslo økt regulering ettersom fordelene ved økt regulering ikke ble ansett å overstige ulempene for myr, hekkefugl og landskap.

Klagen

Småkraft AS anfører at ingen av høringsinstansene var negative til tiltaket. Valle kommune var positive, og Agder fylkeskommune vurderte konsekvensene for friluftsliv og landskap som begrensede fordi Svartetjørn ligger skjermet fra viktige friluftslivskorridorer.

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@ed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
ed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
977 161 630

Avdeling
Energi- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Håkon Heløe
22 24 61 93

Villreinnemnda og FNF Agder ga råd om å unngå anleggsarbeid i kalvingstid for villrein. Videre fremholder klager at økt regulering ikke vil ha direkte påvirkning på registrerte naturtyper eller rødlistede arter, og at arealpåvirkningen er minimal. Etter klagers syn er OU-prosjekter et nødvendig bidrag til økt fornybarproduksjon med begrensede miljøvirkninger, og vedtaket bør derfor omgjøres.

NVEs vurdering av klagen

NVE har vurdert klagen og opprettholder sin konklusjon fra vedtaket 29. april 2024. Direktoratet viser til at økt regulering bare gir en beskjeden produksjonsgevinst på 0,3 GWh per år etter NVEs beregning. Økningen vil etter NVEs vurdering påvirke myrområder ved innløpsosen med risiko for erosjon, utskylning og redusert planteproduksjon, samt svekket flomdempende effekt og potensiell frigivelse av karbon. NVE viser også til negative virkninger for hekkefugl og til at en større reguleringszone vil svekke landskapsopplevelsen. Etter NVEs syn overstiger ikke fordelene ved økt regulering ulempene for allmenne interesser.

Departementets vurdering av klagen

Tillatelse til økt regulering av Svartetjønn kan bare gis om "*fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser*", jf. vannressursloven § 25 første ledd. Departementet vil drøfte de klagegrunnene som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til forhold som ikke er berørt i klagen.

Departementet mener at den viktigste samfunnsnytt ved økt regulering av Svartetjønn vil være økt produksjon av fornybar energi i Straume kraftverk. NVE anslår at økt regulering vil gi en årlig økt produksjon på 0,3 GWh. Departementet bemerker at selv om Straume kraftverk vil bidra med mer produksjon av fornybar energi, er dette isolert sett et svært beskjedent bidrag til kraftsystemet.

Klager viser til behovet for mer fornybar kraft og til at det foreligger kun positive/ikke-negative høringsuttalelser. Departementet er enig i at opprusting og utvidelse av eksisterende kraftverk kan være en hensiktsmessig måte å øke produksjonen på, men merproduksjonen i denne saken er svært begrenset og må vurderes opp mot de ulemper som tiltaket vil medføre.

Når det gjelder virkninger i og rundt Svartetjønn, la NVE vekt på at en ytterligere regulering på 1,5 meter vil berøre myrområder ved innløpsosen. NVE vurderte at dette kan gi økt erosjon, utskylning og redusert planteproduksjon, med ulemper for naturmangfoldet knyttet til myra. Departementet støtter denne vurderingen. Myr er viktig for særlig fugler, insekter og moser, og er samtidig store karbonlagre bygd opp over tusenvis av år. I *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027* har regjeringen tydeliggjort sin forventning om at omdisponering og nedbygging av karbonrike arealer, inkludert myr, unngås så langt som mulig slik at arealenes evne til lagring og opptak av karbon opprettholdes. Etter departementets syn foreligger det derfor klare ulemper ved økt regulering av Svartetjønn.

NVE vurderte videre at en økt reguleringshøyde vil gjøre reguleringssonen mer fremtredende og dermed påvirke landskapsopplevelsen. Departementet legger til grunn at Svartetjønn ligger relativt skjermet og ikke er et mye brukt friluftsområde, men at endringen likevel vil være synlig i perioder med lav vannstand. Dette er ikke etter vårt syn avgjørende alene, men inngår i helhetsvurdering.

NVE pekte også på mulige konsekvenser for fugl knyttet til tjernet ved at en økt og mer variabel regulering kan påvirke hekkeforholdene. Departementet kan ikke se at klagen tilfører nye opplysninger som røkkes ved NVEs vurdering på dette punktet. Vi legger derfor også dette momentet til grunn, uten å tillegge det større vekt enn det NVE har gjort.

Departementet merker seg at høringsinstansene ikke var negative til tiltaket, og at de innspill som kom i hovedsak gjaldt avbøtende hensyn i anleggsperioden (blant annet hensyn til villrein i kalvingstid). Dette trekkes i retning av at konsekvensene lokalt er håndterbare. Samtidig er det et krav etter § 25 at fordelene samlet sett må overstige ulempene. I denne avveilingen legger departementet NVEs konkrete vurderinger av naturmangfoldet, herunder myrass verdi og reguleringen vil påvirke landskapet vekt, sett opp mot den beskjedne energigevinsten.

Klagen inneholder ikke nye opplysninger som endrer NVEs faktiske vurderingsgrunnlag. Spørsmålet blir dermed om den samlede avveilingen bør falle annerledes enn hos NVE. Etter departementets syn gjør den lave merproduksjonen at tiltaket ikke kan anses å gi en fordel som veier opp for de ulemper NVE har identifisert for naturmangfold og landskap.

På denne bakgrunn finner departementet, i likhet med NVE, at vilkåret i vannressursloven § 25 ikke er oppfylt for økt regulering av Svartetjønn. Fordelene ved tiltaket overstiger ikke ulempene.

Vedtak

Klagen fra Småkraft AS tas ikke til følge. NVEs vedtak av 29. april 2024 med tillatelse til økt slukeevne for Straume kraftverk og avslag på søknad om økt regulering av Svartetjønn opprettholdes.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven paragraf 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

Anja Skiple Ibrekk (e.f.)
avdelingsdirektør

Håkon Heløe
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Agder fylkeskommune
Norges vassdrags- og energidirektorat
Statsforvalteren i Agder
Valle kommune

KOP